

Сімейні стосунки як ризик-фактор безпеки в роботі екіпажу

В статті розглядаються сучасна класифікація видів сімейних стосунків, що існують в Україні в умовах воєнного часу. Окремим аспектом наголошується на необхідності врахування особливостей прояву сімейних стосунків як фактору безпеки в роботі екіпажу.

Культура безпеки авіації включає в себе досить багато факторів, що впливають і мають бути враховані як фактори загрози та ризиків. Під час воєнного стану, коли цивільні екіпажи функціонують в умовах обмеженої можливості виконання необхідної кількості зльотів та посадок необхідно приділяти значної уваги всім факторам безпеки, навіть якщо на перший погляд вони здаються цілком незначними. Одним із таких факторів, що впливають на безпеку роботи кожного з членів екіпажу є особливості їх сімейних стосунків.

Сім'я є живою системою, що існує із урахуванням законів розвитку систем. До недавнього в психології сім'ї виділяли дві групи сімейних стосунків – нормальні сім'ї та дисфункціональні сім'ї. За класичним визначенням нормальна сім'я є такою, що відповідально та диференційовано виконує всі свої функції, в наслідок чого задовольняється потреба в розвитку сім'ї в цілому та кожного її члена зокрема. Дисфункціональною сім'єю є така сім'я, де виконання її функцій є порушеним, що заважає особистісному зростанню її членів та потребі в самоактуалізації.

Переживання сім'єю кризової події змінює звичайний перебіг її функціонування. Фокус задоволення потреб кожного члена сім'ї зміщується на базові потреби, особливості комунікації та взаємовідносин стають залежними від індивідуальних реакцій людини на стресову ситуацію, важливими стають особливості проживання травмуючих подій людиною та сімейною системою в попередньому досвіді, а також стан сімейних стосунків в точці входу в кризову подію.

Розглянемо соціально-психологічні фактори, які можуть впливати на сімейні стосунки членів екіпажу. Виходячи із припущення, якщо для діючої ліцензії льотний склад має здійснювати впродовж 90 днів певну кількість зльотів та посадок, що не є можливим, знаходячись на території України, члени екіпажу мають проживати на даний період часу за її межами. Отже, соціально-психологічні особливості сімейних стосунків таким чином розширюються за своїми параметрами, а саме:

- Наявність членів сім'ї (чоловік, дружина, діти) разом за кордоном;
- Наявність близьких членів сім'ї що залишилися в Україні;
- На якій території з точки зору суб'єктивного сприйняття безпечності території в Україні проживають члени сім'ї;
- Особливості організації побуту та соціальних умов проживання за кордоном;

- Наявність членів родини, що приймають безпосередню участь в бойових діях;
- Наявність членів родини, що постраждали під час воєнного стану;
- Наявність особливих кризових обставин, що не пов'язані з воєнним станом, наприклад хронічної хвороби у члена сім'ї;
- Особистісні особливості реагування на стресові події кожним із членів сім'ї;
- Особливості взаємовідносин в сім'ї до настання стресової події;
- Особливості індивідуального процесу адаптації до переживання стресової події та нових умов життя;
- Особливості взаємовідносин в сім'ї в нових умовах проживання;
- Інші обставини

Як ми бачимо, при виконанні своїх професійних обов'язків кожен з членів екіпажу має в бекграунді індивідуальні особливості сімейних стосунків, які мають значний вплив на їх емоційний стан, так само як і кожна зміна в даних обставинах буде впливати на зміни в усіх ланцюжках сімейної системи.

Виходячи із даних обставин вважаємо за необхідне застосовувати особистісно-орієнтовану систему комунікації між членами екіпажу. Пропонуємо розглянути варіант даної комунікативної взаємодії на прикладі роботи командирів екіпажу. Слід зазначити, що дані варіанти елементів комунікації лише доповнює протокольні правила комунікації при підготовці до польоту.

- Самодіагностика власного психічного стану. Рефлексія сімейних та інших обставин, що можуть будь-яким чином вплинути на власний емоційний стан під час виконання польоту – Як я себе почуваю? Що відбувається в мене вдома? Чи можу я відключитися від емоційного переживання інформаційного потоку, що може вплинути на виконання польоту? На скільки добре я сьогодні спав?;
- Рефлексія власних ресурсів збереження адекватного психічного стану для реагування в кризових обставинах – Наявність знань та навичок контролю за власним емоційним станом, реагування в кризовій ситуації? Досвід реагування в кризових ситуаціях під час навчального чи реального польотів; Наявність психологічної допомоги як професійної, так і в рамках сім'ї для відновлення власних емоційних ресурсів;
- Рефлексія стану екіпажу та пасажирів – Як на мою думку почувається кожен із членів екіпажу? Як почувають себе пасажирів? Чи нема яскраво виражених зовнішніх ознак стресу у пасажирів та членів екіпажу?
- Особливості налагодження стосунку з екіпажем – Ми готуємось до виконання польоту. Я розумію, що дане завдання відбувається в умовах підвищеної емоційної складності для нас. Не залежно від нашого попереднього досвіду я прошу вас слідувати за моїми діями та за діями один одного. На скільки ми все виконуємо згідно інструкції. Якщо ви бачите, що я можу помилитися чи хтось із вас – говоримо,

підстраховуємо один одного. Тільки в нашій командній взаємодії все буде добре;

- Брифінг – обговорення можливих варіантів виконання польоту, схеми реагування на штатні та позаштатні ситуації до виконання польоту.

Для зменшення впливу факторів ризику на безпечність польоту членам екіпажу доцільно знати методи надання першої психологічної допомоги в кризових ситуаціях, знати соціально-психологічні особливості сімейних стосунків членів екіпажу для надання необхідної психологічної підтримки.

Висновки. Під час воєнного стану кількість факторів, що впливають на авіаційну безпеку значно збільшилась. Один із факторів, на який необхідно звертати увагу під час підготовки до польоту – сімейні стосунки членів екіпажу. При підготовці до здійснення польоту пропонуємо виконувати самобрифінг психічних станів, аналіз виникнення можливих штатних та позаштатних ситуацій під час польоту, надання необхідної психологічної підтримки кожному з членів екіпажу.

Список літератури

1. Федоренко Р. П. Психологія сім'ї. – Луцьк : Вежа-Друк, 2015. – 364 с.